

Egy úrvacsorai himnusz két alakja

Az úgynevezett Öreg Debreceni Énekeskönyv és elődei több éneknek hagyományozták a gyülekezeti éneklésben meggyökeresedett változatát, melyek más-

ként szertartási *hymnusok* voltak. Közülük az egyik legjelentősebb a református úrvacsorai tanítást rögzítő *hymnus*, amelynek álljon itt egymás mellett a Spáczai-graduál és az említett énekeskönyv által hagyományozott alakja.

A különbség igen csekély, de nem lényegtelen. Hazánkban a genfi zsoldárok, s már korábban is a humanista metrikus ódák hatására még nehezebb volt a gyülekezetben a gregorián dallamok éneklésének meggyökeresése és őrzése. A folyamatot a legkorábbi időktől eredeztethetjük, amelyet Huszár Gál több utalása jelez a Komjáti-graduál lapjain: azaz már akkor, s nem is kálomistának mondható környezetben, magától értetődőnek tekintette a metrikus gyülekezeti énekkel helyettesített szertartási énekeket.

Maga a dallam az Öreg Graduálban szinte semmit nem változott, csupán az figyelhető meg, hogy a magyar szöveg gondos kiejtéséhez másként idomult, mint a kéziratosszerkesztésben. A külön dallam megjelölése és közlése nélküli, nyomtatott énekeskönyvi alak – tehát amint az *impressumban* található – az egyik legközönségesebb strófaszervezet, a nyolcasokból álló négyesoros, tehát számos ma ismert vagy már feledett dallamra is énekelhették; igen széleskörű elterjedését az átírás nagyban segítette.

Úrvacsorai a *hymnus*, azaz dogmatikailag fontos. Minden lényeges ponton megegyezik azzal az állásponttal, amely már korán kifermálódott a református egyházon belül, egyrészt a Tridentinum merev álláspontjával, másrészt a szintén korán megmerevedett orthodox lutheri ág hazai támadásaival szemben. (Az első két sor Aquinói Szent Tamás *Verbum supernum prodiens, Nec Patris* kezdetű himnusza 5. strófája első két sorát őrzi: „O salutaris hostia, / quae caeli pandis ostium...”)

*Óh idvességes Áldozat!
Ki meg-nyítád Mennyországot,
El-vöd Istennek haragját,
És örök halál' hatalmát.*

*Oh iduessedges aldozat
ki meg' nitad meniorszag' kapuját,
el ueued Istennek haragiat,
az eorök halalnak hatalmat,*

Úr Jézus! ki a kereszt-fán
Drága szent Vérét ki-ontván,
Lón idvességünknek arra,
Bűneinkből meg-tisztíta.

Csak ebben függ azért hitünk,
Hogy Krisztus meg-hólt érttünk,
Idvességet nyert minékünk;
Mert értte kedvessé lettünk.

Bizonyságot erről teszünk,
Szent Testét ha Jegyben ésszük,
És szent Vérét hittel vésszük,
'S haláláról emlékezünk.

Hitünkkel kell Testét ennünk:
Mert Mennybe vitetett tőlünk;
Ott esedezik érttünk,
Vallakik ő benne élünk.

E' Vacsorát hagyta nékünk,
Hogy ő véle együtt éljünk:
És lelkünkben ne rettegjünk:
Mert kegyelmet nyert minékünk.

Jámborságot csak kövessünk,
Hogy ő tagjai lehessünk;
Gyűlölségre ne siessünk;
Atyafi' szeretők légyünk.

Méltatlan ezzel ne éljünk;
De magunkat meg-próbáljuk:
Új életre igyekezzünk;
Hitlenséget távoztassunk.

Halat adunk neked Uristen,
Hogy minket szerettél ingyen,
Szent Fijadnak nem kedvezél,
Veszedelmiünkől meg-mentél.

Vrunk Jesus kereztfan meg hala
draga szent uere ott ki omla,
leon üdvessegünknek arra,
mi bűneinkből meg' tisztíta.

Czak ebben fűg' azert az mi hitünk
hogi Christus meg holt mi erettünk,
iduesseget niert nekünk,
mert kedueiert keduesse löttünk.

Bizonsagos uallast erről teszünk,
szent testenek jegiet ha eszzük,
esszent uerenek iegiet isszuk,
esszent uerenek iegiet isszuk,

Hitünkkel kel Christus testet ennünk,
mert meniben uitetet mi töllünk,
esedezik ott erettünk,
ualakik az eo neueben hizünk,

Ez uaczorat azert hatta nekünk,
hogi eo uele eggiessőlhessünk,
es lelkünkben ne rettegiünk,
mert kegielmet niert attiatul nekünk

Jamborsagot azert keőuessünk
hogi Christus taiai lehessünk,
giulolseget el tauoztassunk
attia fiui uzeretben elliünk

Meltatlanul ezzel ne elliünk,
de magunkat meg' proballiuk,
uy eletre mi igiekezzünk,
hitőtlensegét el tauoztassunk,

Hálát adunk néked Isten,
hogi minket ily igen szerettel,
szent fiadnak nem engedél
uezedelemből meg mentel

Ugi legien.